

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Kunnskapsdepartementet

Dato: 12.05.2024

Deres ref: 22/5025

Vår ref: 23/00788

NIBIO

Postboks 115, 1431 Ås

Tlf: 406 04 100

post@nibio.no

nibio.no

Org. nr: 988 983 837

Innspill til systemmeldingen - om forskningssystemet

Vi viser til departementets arbeid med melding til Stortinget om forskningssystemet, og invitasjon 12. februar om innspill på deres fem utpekte områder med særlige muligheter og utfordringer. Viser også til muntlig innlegg fra NIBIO under innspills møtet 12. april.

Overordnet vurdering

NIBIO stiller seg bak departementets utpekte særlige muligheter og utfordringer, og vurderingene som er lagt til grunn. Vi finner likevel behov for å påpeke to områder spesielt, som stortingsmeldingen etter vår vurdering klart bør adressere:

- Forskningsinstituttene er tett på næringslivet og de offentlige virkemidlene må innrettes for å øke samarbeidet med norske bedrifter om forskningsprosjekter i Norge og EU. For å få til en bærekraftig omstilling av Norge er det nødvendig at næringslivet får tilgang til ny kunnskap i det europeiske forsknings- og innovasjonsfellesskapet og styrker sin omstillings- og innovasjonsevne.
- Virkemiddelapparatet med utlysninger er i dag lite forutsigbart, lite koordinert og uten en langsiktig plan. Et eksempel her er satsingen på Nærings-ph.d. i den nylig avgitte *Strategi for å øke næringslivets investeringer i forskning og utvikling*, som etter vår vurdering synes å være etablert plutselig og på usikkert kunnskapsgrunnlag. En evaluering av effekt av plutselig forsterkede virkemiddel bør etter vår mening ligge til grunn for en eventuell virkemiddelendring.

- **Vi står i et gjennomgripende digitalt teknologiskifte**

Teknologiskiftet er nødvendig og riktig, men fremtidens utfordringer løses ikke med teknologi alene. NIBIO mener at koblingen mellom teknologi og digitalisering på ene siden, og grunnleggende disiplinære akademiske fag, domene-kunnskap og deres tverrfaglige anvendelse på den andre siden, må forsterkes. Felles og åpne dataløsninger, hvor data samles en gang,

NIBIO

kvalitetssikres og i økende grad maskingenereres, er viktige moment som bør adresseres. Det trengs et nasjonalt løft for å bygge databaser med relevante og nødvendige data for å sikre muligheten for bruk av KI og en kunnskapsbasert utvikling av et bærekraftig samfunn.

NIBIO har lange dataserier innen skog, naturkartlegging og statistikk knyttet til areal og primærnæringene. Vi har et tett samarbeid med andre sentrale aktører, utfører nye kartlegginger samt vedlikeholder arealdata. I tillegg besitter NIBIO en betydelig forsknings- og fagkunnskap på sentrale områder innenfor biøkonomien.

- **Vi står i en ny geopolitisk situasjon**

Vern av kunnskap og teknologi for å ivareta våre nasjonale interesser er sentralt, men vi vil likevel påpeke viktigheten av videre internasjonalt samarbeid, som f.eks. med Kina. Retningslinjer for eksportkontroll ved internasjonalt samarbeid er utfordrende og lite forutsigbart, noe som gjør at institusjoner ikke kan ha langsiktige strategiske planer for slike satsninger.

I perioder med stor usikkerhet og omstilling er utenforskap og fremmedgjøring en stor samfunnsrisiko og noe vi mener er svært viktig at meldingen adresserer, f.eks. under omtalen av geopolitikk.

NIBIO har i flere departementale prosesser påpekt viktigheten av helhetlige analyser av matsystemene, bl.a. i tråd med Riksrevisjonens og Totalberedskapskommisjonens vurderinger. Regjeringens oppfølging av *Strategi for auka sjølvforsyning av jordbruksvarer og plan for opptrapping av inntektsmogleighetene i jordbruket*, inkludert om matsystemer, beredskapspotensial og kritiske samfunnsfunksjoner, må sees i sammenheng med systemmeldingen.

- **Kunnskap må tas raskere i bruk**

Etter NIBIOs vurdering er dette blant de aller viktigste endringene som må på plass. Den norske modellen med godt dokumentert effekt av samarbeid mellom forskning, næringsliv og offentlig sektor må videreutvikles. Dette bør forsterkes med et enda større fokus på norske problemstillinger og/eller områder der Norge har, eller vil kunne ha, et internasjonalt konkurransefortrinn. Det betyr for eksempel at virkemiddel og utlysninger i enda større grad må reflektere nytteverdien av forskningen og en langt mer balansert vektlegging av nåværende evalueringskriterier.

Meldingen bør adressere en reversering av trenden med at store deler av fellesskapets investering i næringsrettet FoU i dag brukes på virkemiddel som i liten grad benytter forskningsinstitusjoner. Bruk av forskningen etter endt prosjektperiode vil etter vår vurdering styrkes dersom det settes større krav til næringsens samarbeid med forskningsinstituttene.

Instituttsektoren sin unike kompetanse og omstillingskraft må brukes for alt den er verdt. Derfor må Forskningsrådets virkemidler innrettes mot samarbeid og øke kapasiteten for å få økt slagkraft. Virkemidler som IPN, IPO, KSP, SFI/FME o.l. bør ha tilstrekkelig volum, forutsette samarbeid

NIBIO

mellom bruker- og FoU-miljø for å styrke forskningshøyde og kunnskapsspredning, samt tildeles uten sektorvridende kriterier som krav om PhD.

En styrket satsning på bruk av instituttsektoren vil kunne bidra til økt forskningsandel i næringslivet som igjen vil bidra til at forskningsmiljøene, næringsliv og øvrige brukere kan ha tillit til retning og innhold i FoUoI systemet.

Avslutningsvis kan det vurderes å styrke insentivene for vitenskapelig arbeid med samfunnsoppdrag, som ikke inngår som tellekant i gjeldende evaluering av forskning.

- **Oppdragsmarkedet er i endring**

Regional tilstedeværelse og regionale nettverk mellom private, statlige og instituttaktører er i betydelig grad en forutsetning for at forskning gjennom kunnskapstransformasjon rettes mot relevante problemstillinger, tilgjengeliggjøres og tas i bruk. Hovedgrepene i *Strategi for å øke næringslivets investeringer i forskning og utvikling* reflekterer etter vår vurdering i for liten grad viktigheten av de regionale nettverkene og virkemiddelbruken som må på plass. Vi etterlyser en videreføring av de regionale forskningsfondene, eller tilsvarende virkemidler som støtter opp om bredden av regionale FoU aktører, inkludert i oppdragsmarkedet.

- **Behovet for tverrsektoriell samordning øker**

Systemmeldingen bør ha en helhetlig tilnærming, samtidig som den tar høyde for de forskningsutførende sektorers ulike roller, særtrekk og samfunnsoppdrag.

Systemmeldingen bør videre knyttes til allerede gjennomførte evalueringer og strategier, som for eksempel NFRs strategi og langtidsplanens samfunnsoppdrag. NIBIO er opptatt av tillit, forutsigbarhet, helhet og langsiktighet. En konkret oppfølging av *Strategi for helhetlig instituttpolitikk* bør følgelig være en naturlig del av systemmeldingen.

Det igangsatte målrettede samfunnsoppdraget 'bærekraftig fôr' i langtidsplanen er et godt og positivt eksempel, som fører til økt innsikt og samarbeid på tvers av sektorer.

NIBIO vil avslutningsvis understreke at vi slutter oss til høringsinnspillet fra Forskningsinstituttene fellesarena (FFA) som gjelder arbeidet med systemmeldingen.

Med vennlig hilsen

Per Stålnacke, Forskningsdirektør, NIBIO